

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษารูปแบบหอไตรในวัฒนธรรมล้านนา
ชื่อนักศึกษา นายอดุลย์ เบ็ญกาสิทธิ์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
ภาควิชา ศิลปสถาปัตยกรรม
ปีการศึกษา 2542

บทคัดย่อ

การศึกษางานสถาปัตยกรรมหอไตรในวัฒนธรรมล้านนา มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงรูปแบบหอไตรที่สร้างขึ้นในล้านนา ช่วงเวลา พ.ศ.2350-2496 ซึ่งยังปรากฏหลักฐานการสร้างหอไตรในล้านนา โดยได้คัดเลือกกำหนดตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 62 หลัง ทั้งนี้ได้พิจารณา จากอายุสมัยในการก่อสร้าง หรือการเทียบเคียงจากศิลปกรรมที่สามารถคาดคะเนอายุได้เป็นเกณฑ์

จากการศึกษาเปรียบเทียบการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อรูปแบบหอไตรทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรม รวมไปถึงการรับอิทธิพลศิลปกรรมจากสกุลช่างอื่น จากการศึกษาปรากฏรูปแบบ ทางสถาปัตยกรรมหอไตรที่เด่นชัด แบ่งได้เป็น

1. หอไตรชั้นเดียว แยกเป็น 2 แบบ ดังนี้
 - 1.1 หอไตรชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง ลักษณะแบบเครื่องไม้
 - 1.2 หอไตรชั้นเดียว แบบเครื่องก่อ
2. หอไตร 2 ชั้น แยกเป็น 2 แบบ ดังนี้
 - 2.1 หอไตร 2 ชั้น แบบหอสูง ชั้นล่างลักษณะเป็นเครื่องก่อ ส่วนชั้นบนเป็นเครื่องไม้
 - 2.2 หอไตร 2 ชั้น แบบอาคารโถงหรือวิหารโถง ชั้นล่างเปิดโล่ง ส่วนชั้นบนเป็นห้องเก็บคัมภีร์ โบราณ
3. หอไตรรูปแบบพิเศษ เป็นหอไตรที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มได้ มีความหลากหลายของรูปแบบ จากฝีมือช่าง และเทคนิค ด้านการตกแต่ง ดังเช่นหอไตรที่มีลักษณะเป็นอาคารทรงมณฑป อาคารลักษณะคล้ายวิหารหรืออุโบสถหรืออาคารรูปแบบจีน

Thesis Title The study of the Tripitaka Hall Style in Lanna Culture
Name Adul Pengkasit
concentration History of Architecture
Department Architecture and Related Arts
Academic Year 1999

ABSTRACT

The architectural study in Tripitaka Hall aims to examine the pattern of Tripitak Hall in Lanna culture that was built during 2350-2496 B.E. period. Primary data collection of this thesis was collected from 62 case studies. Criteria of the study is considered from the year of construction and the comparison with the comparable art object.

The way of study is to analyze factors involving in Tripitaka Hall style in terms of political, economical and social issues that impact on the development of architecture.

This includes the analysis of other schools' influences. From the study, the Tripitaka Hall Style could be categorized to:

1. One-storey Tripitaka Hall can be identified into :
 - 1.1 One-storey Tripitaka tower type that is a wooden building
 - 1.2 One-storey massonary building
2. Two-storey Tripitaka Hall can be identified into:
 - 2.1 Two-storey tower type that is a brick and wooden building
 - 2.2 Two-storey Hall type that has an open ground floor and upper floor in Tripitaka collection.
3. Special Tripitaka Hall can be described as the hall that can not place in other types. It has various types of techniques and skills of decoration, for example, the Mandapam style.

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์เสนอ นิลเดช และอาจารย์วนิดา พึ่งสุนทร ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ให้คำแนะนำปรึกษาโครงการ ตรวจสอบแก้ไขให้คำแนะนำมาโดยตลอด และให้คำแนะนำแก้ไขปัญหาต่างๆจนสามารถลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์อุทัย ใจจงรัก ที่กรุณารับเป็นประธานและอาจารย์สถาพร อรุณวิลาส ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สมใจ นิมเล็ก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาทิศ ชูแสง อาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่เข้ารับการศึกษ จนถึงบัดนี้ได้ช่วยแก้ปัญหาต่างๆให้ด้วยความเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอบคุณมิตรทุกท่านที่ให้กำลังใจ และทุ่มเทกำลังกายช่วยเหลือเป็นอย่างดี คุณวสันต์ ยอดด้อม , คุณรัสนากร อมรพงศ์, คุณสันทนา ภิรมย์เกียรติ, คุณสมใจ ,คุณอานนท์ เรืองกาญจนวิทย์

การจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากคุณวัชรพล นัยสุวรรณ, คุณวิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ ,คุณอัมพร มาลัย และอีกหลายๆท่านที่มีได้เอ่ยนามแต่ระลึกในความกรุณาที่มอบให้นั้นเสมอ

ขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้ให้การสนับสนุนให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ฉบับนี้เป็นจำนวนเงิน 8,000 บาทและอาจารย์ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตาต่อลูกศิษย์ทุกๆคน อาจารย์วนิดา พึ่งสุนทร, อาจารย์สมใจ นิมเล็ก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมคิด จิรทัศน์กุล และอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวถึง

และท้ายที่สุดนี้ต้องกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญยิ่งในชีวิต คุณพ่อ และคุณแม่ ที่รัก และให้กำลังใจลูกเสมอมา.